

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ ΜΑΣ

ΑΡΒΑΝΙΤΙΚΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Πώς ζούν οι Άρβανίτες, τι τρώνε και πώς τρώνε. Πώς κοιμούνται. Πώς ντύνονται. Ή θέσις του άνδρος. Τά κορίτσια. Τά συνεικεία και οι γάμοι. Ο θάνατος. Περίεργα ήθη και έθιμα. Η κηδεία και η ταφή των νεκρών. Τά πονηρά πνεύματα και η νεκρίδες. Τε μακιασμα. Οι στοιχειωμένοι θησαυροί. Οι «μαγαρισμένοι», κτλ.

Οι Άλβανοί είνε λαός συγγενικός με τον δικό μας. Σχεδόν ή ίδια φυλή. Από την ίδια ρίζα. Αδιαφορώ αν ή διάφορες προπαγάνδες και ίδιες ή Ιταλική, θέλουν να χάσουν δηλητήριο στην ψυχή τους, και να χωρίσουν τους δύο λαούς. Παρ' όλα όμως αυτά, τους Άλβανούς πολύ λίγο τους γνωρίζουμε. Ίσως γιατί είνε τραβηγμένοι επάνω ψηλά στην όρεινή και άγονη πατρίδα τους. Και όμως τά ήθη και τά έθιμά τους είνε ίδια με τά δικά μας. Τα ιδιαίτερα και τά άγνωστα και τά περίεργα αυτά έθιμα ή περιγραφή μας σήμερα χάριν των αναγνώστών του «Μπουκέτου», γραμμένα από άνθρωπο, ο οποίος έζησε πολύ καιρό μαζί τους και τους έ γνώρισε καλά. * * *

Το φαί των Άλβανών είνε λιτό. Τρώγουν πολύ το σκόρδο και το ζωευδάδι. Όταν τρώνε, κάθονται όλοι σταφυλόδι καταγής, γύρω από ένα μεγάλο χάλκινο δίσκο, ο οποίος χρησιμοποιεί για τραπέζι. Το φαγητό σερβίρεται μέσα σ' ένα κοινό δοχείο, στο οποίο βουτούν όλοι τά δαχτυλά τους. Τα σκαπίζουν δέ έπειτα σέ μιιά κοινή λεπίδα, τόσο μακριά, πού σκεπάζει τά γόνατα όλων των συνδιατημών.

Όταν έχουν ξένο στο τραπέζι τους οι Άρβανίτες, ή γυναίκες όχι μόνον δέν κάθονται σ' αυτό, άλλα ούτε καν παρουσιάζονται.

Άλλα κι' ο ξένος, όταν προσκληθής σέ σπίτι Άρβανίτικο, πρέπει νά τηρήσει μεριστούς τύπους. Δέν πρέπει, π.χ., νά τρώη παρά μόνο το μισό φαγητό, πού θα του βάλουν σέ ιδιαίτερο σαγάνι, γιατί ο μέχρι του τελευταίου ίχνους της σάλτσας καθωρισμός του σαγαγιού, θεωρείται ως ή μεγαλύτερη ήθος προς την εύμερεια του φιλοξενούντος.

Και έξορτε γιατί ; Γιατί, κατά τους Άρβανίτες, το νά τρώς όλο το φαγητό πού σου σερβίρουν, είνε σαν νά φροβάσαι πώς δέν υπάρχει άλλο και θά μείνης νηστικός. * * *

Όλόκληρη ή Άλβανική οίκογένεια κοιμάται επάνω στο πάτωμα σ' ένα και το αυτό δωμάτιο. Τα ζωεβάτια είνε άγνωστα στην Άλβανία.

Η ένδυμασις των γυναικών της Άλβανίας είνε σχεδόν ή ίδιας με τίς ελληνικές. Το χτένισμά των όμως είνε πολύπλοκο. Βάζουν στο κεφάλι τους έναν μεταξωτό «σαλιάν», ένα είδος μικρού προσκεφαλιού, και πλέκουν τά μαλλιά τους με χρυσά σύρματα και με πετράδια, τά όποια κρατούν τους ζώτους νων.

Ο άνδρας έχει την πρώτη θέσι στην Άλβανία. Είνε ο άκένυτος. Σερβίρεται πρώτος, τρώει πρώτος και είνε πρώτος σ' όλα. Τά κορίτσια στην Άλβανία, μόλις γίνουν δώδεκα χρονών, κλειώνονται μέσα στα σπίτια. Και έκει πλέον καταγίνονται να βραινόνται τά μεταξωτά τους, νά κεντούν την ροζάια τους και νά ράβουν τά ρούχα των γονέων, των συζύγων και των αδελφών τους. * * *

Οι γάμοι άποφασίζονται μεταξύ των γονέων των μελλονίμων, χωρίς οι μελλονίμοι νά έχουν το δικαίωμα της άρνήσεως. Μόλις τελειώσει το μυστήριο του γάμου, ή νύφη θά τραβήξη, καθάλλα σ' ένα άλογο, για το σπίτι του γαμπρού, σκεπασμένη με ένα βαριότατο πέπλο. Όταν δέ φτάσει στην πόρτα του σπιτιού του γαμπρού την κατεβάζουν ή φιλενάδες της και την πάνε σιωπηλά μέσα στο σπίτι.

Αυτό δέ είνε όλη-όλη ή διατύπωση και οι συμβόλισμοι του γάμου.

Ο θάνατος στην Άλβανία έχει πού πολλές διατυπώσεις.

Σάν πέθανει κανείς σέ κανένα χωριό, ένας γίνοντας γραφεί από πόρτα σέ πόρτα, σ' όλα τά σπίτια του χωριού, και χτυπάει μ' ένα χυπότο ραβδί, αναγγέλλοντας έτσι το θάθετο γεγονός.

Και τότε όλοι, άνδρες και γυναίκες τρέχουν στο σπίτι της συμφοράς, πού είνε άνοητο γιά όλους.

Ο νεκρός, ντυμένος τά πού καλά του ρούχα, είνε ξεπλωμένος κάτω, στή μέση του δωματίου.

Γύρω ή γυναίκα του, οι συγγενείς και ή φίλες της κλαίνε τον πεθαμένο. Οι άντρες μπαίνουν, σιλωπώνται τή χέρα και άποσφύονται σέ άλλα του σπιτιού δωμάτια.

Ύστερα άρχίζουν τά μοιρολόγια. Μιά συγγενής του σπιτιού ανάλαμπάνει νά πη πρώτη το μοιρολόγι :

Γιατί μας άφησες, αγαπημένε μας, πού πώς ; Γιατί είσαι άμλιτος, και δέν γυρίζεις νά μας δης.

Και συνεχίζει, λέγοντας τίς χάρες του μακαριτή και τά καλά πού έλαμε στή ζωή του, ενώ ή άλλες γυναίκες θρηνηνόν από όλόγρια και χτυπούν δυνατά τά χέρια τους, σαν να θέλουν νά τον ζήτηήσουν.

Την νύχτα φεύγουν οι ξένοι και μένουν κοντά στο νεκρό οι δικοί του, άγρυπνοι ως το πρωί, πίνοντας και καπνίζοντας τσιγάρα.

Το πρωί έρχονται πάλι τά πλήρη των γνωστών και άρχίζει πάλι το μοιρολόγι, οι θρηνοι και τά χτυπήματα των χεριών και όλη αυτή ή φασαρία κρατείται δέκα ώρες.

Τέλος έρχεται ο Χ ο ν τ ξ α ρ .

Τότε ή γυναίκες οίχονται επάνω στο νεκρό με ύστερική μανία, σφολιάτουν και ξεφορνίζοντας, μη θέλοντας ν' αφήσουν νά τον πάρουν.

Οι άντρες τότε αναγκάζονται νά τίς άπομακρύνουν διά της βίας, άλλα ατέξ δέν έννοούν νά ησυχάσουν και άκολουθούν τή συνοδεία ως την έξώθυρα, όποτε πειά οι άντρες τίς σπρώχνουν και τίς... κλειδώνουν μέσα !

Ο νεκρός μεταφέρεται με μιιά βοδάμαξα στο μέρος της ταφής. Όταν δέ πρόκειται νά τον κατεβάσουν στον τάφο, ο Χόντζας ρωτάει τους παριστοιχομένους :

— Υπήρξε δικαίος ; Έξείναι του άπαντοίνε καταφατικά και τότε ο νεκρός παραδίδεται στους νεκροθάφτες.

Τον παλιό καιρό, ή χήρα του άποθανόντος τον έκλαιγε επί ένα χρόνο. Κάθε έβδομάδα δέ, την ημέρα άκριβώς πού πέθανε ο μακαριτής, άνημιούσε τίς άρετές του, δυνατά. Την ημέρα αυτή, ή φίλες του σπιτιού, επισκέπτονται την πενθοσιαν και κλαίνε όλες μαζί της.

Παρ' όλο όμως αυτό το θρηνο και το σαταγιαμό, ή χήρες κυττάζουν πώς νά... ξαναπαντρευτούν, όσο το δυνατόν πιο γρήγορα !

Όταν ο άποθανών είνε το τελευταίο μέλος μιιάς οίκογενείας, οι φίλοι του σπιτιού γκαρμίζουν το τζάκι, κόβουν τά δένδρα του κήπου του και ξεφορνίζονται τά λουλούδια του.

* * *

Η θρησκεία των Άλβανών είνε ανακατομένη. Ορθόδοξοι, Μουσουλμάνοι, Καθολικοί και ό,τι άλλο θέλει.

Πιστεύουν ακόμα πώς υπάρχουν τά «Ντζίν»,

Άλβανός Μπής.

πονηρά πνεύματα, και η έλληνικές Νεράιδες, η οποίες είνε πνεύματα του καλού.

Γιά τούτο όλοι οι Άρβανίτες φορούνε φυλαχτά. Η άσθένειες είνε έργα του διαίμονος που λέγεται Σεϊτάν ή Ντρεξ. Οι φονιάδες γίνονται δοῦλοι του Σεϊτάν, ο οποίος μπαίνει στο σώμα τους και τούς σέρνει στα όρη και στους βράχους, όπου πλανώνται, θρηγνώντας και μετανοούντες. Αυτό όμως δεν έμποδίζει να γίνονται καί φονιά καθημερινός στην Άλβανία.

Άν όμως παιδεύεται ο φονιάς, δεν ηγοράζει και ο σκοτωμένος. Κάθε νύχτα παει και φωνάζει οπιτι τον και τότε μόνο παει, όταν πάνε και άνασκάφουνε τον τάφο του και του ρίξουν μέσα κρέατα άνω πάνω του γάλακτος.

Μεγάλη σημασία δίνουν οι Άρβανίτες στο μάτι α σ μ α. Όλες η άσθένειες των παιδιών άποδίδονται στη βασκανία. Γιά να άποφύγουν το κακό, στικματίζουν το παιδι στο μέτωπο μεταξύ των δυο φρυδιών και του κροτηού ένα γυαλίνο γυάλινο μάτι στο στήθος. Το ίδιο μάτι βάζουν και στις άγελάδες και στα άλογα.

Την θεωρούν δε τη βασκανία σαν μια δυνάμη ύπερφυσική, που κανεις δεν μπορεί να την άποφύγη. Όταν συναντήγη κανεις καμιά ώραία γυνάικα στο δρόμο η κανέ να χαριτωμένο παιδάκι, πρέπει να τού πη :

— Νά ακάσης ! Νά πεθάνης !... Και τούτο γιά να μιν τού πιάση το κακό μάτι.

Κάθε Άλβανικό σπίτι έχει και τον άγγελο φύλακά του, ένα χρυσό φειδι, το όποιο κανεις δεν βλέπει ποτέ.

Οι Μουσουλμάνοι Άλβανοί, γιά να γεννηθούν η γελάδες των τις ραντίζουν με... άγίασμα του Άγιου Νικολάου, η γιά να βρουν καλά τα κλωστοπουλία γράφουν έπάνω σι αυγά ένα μικρό σταυρό.

Έπίσης περιεργο έθιμο είνε και το έξιης :

Ποτέ δεν περνούν από την ίδια πόρτα δυο νεκρούς. Και επειδή όλα τα σπίτια έχουν μια έξοδουρα, τους άλλους νεκρούς τους βγάλλουν από τή... παράθυρα !

Πιστεύουν δε πως, αν όλα τα παράθυρα σφραγιστούνε έτσι με ένα το καθένα νεκρό, οι άλλοι συγγενεις θα ζήσουνε πολλά χρόνια.

Έπίσης πιστεύουν, ότι ύπάχουν στοιχειωμένοι θησαυροί. Καθώς δε είνε φτωχός, άλλη δουλειά δεν έχουν, παρι πως να βρούνε θησαυρούς. Πάω άλλους λοιπόν τους τρώφουν των, γιά τα ζωτικά της νύχτας, βγαίνουμα, όταν είνε φεγγάρι, και σκάθουν στις σπηλιές και στα χαλάσματα.

Έπίσης θεωρούνε κακό, όπως και οι άλλοι Έλληνες, να τρώξη το ταβάνι του σπιτιού, να ραγισθή ξαφνικά ένα ποτήρι, να σπάση ο καθέφτης, κλπ.

Οι Άλβανοί δεν τρών ποτέ λαγό. Φαντασθήτε λοιπόν την άποτροφή τους όταν βλέπουν τώρα τους Ιταλούς να τρώνε χελώνες και βοτράζους. Τους άποκαλούν γι' αυτό «Μαγαρισμένους».

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Ο ΞΕΡΕΞΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Όταν ο Ξερέξς έξεστράτευσε κατά της Ελλάδος, μια μέρα παρουσιάστηκαν σ' αυτόν μερικοί ατόμοιοι Άρκάδες, τους οποίους έρώτησε ος τι καταγίνοντουσαν εκείνες τις ημέρες οι Έλληνες.

— Οι περισσότεροι βρίσκονται στην Όλυμπια και μετέχουν στους άγώνες, άπάντησαν οι Άρκάδες.

— Και με τι βραβεία άμοιβονται οι νικηταί ; Ξαναρώτησε ο Ξερέξς με περιέργεια.

— Μ' ένα στεφάνι από έληα ! Τότε ο βασιλεύς των Περσών γήρισε προς τών παριστάμενο Μαρόνιο, ο όποιος κινήσει τον εζχε ιλοκινήσει σ' αυτή την έστρατεία, και τού ελε :

— Άλλοίμονο, στρατηγέ μου ! Με τι άνδρες μās έφηρες να πολεμήσομε. Αυτοί, καθώς βλέπεις, δεν άγωνίζονται γιά ν' άποκτήσουν χρομάτα, άλλα δόξα !

ΑΠΟ ΤΑ ΞΕΝΑ ΦΥΛΛΑ

ΠΟΙΚΙΛΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Μιά έξωφρενική διαθήκη. "Όλα στον... πετεινό ! Τό τέλος του κληρονομει. Στο φούρνο με πατάτες !... Η γυνάικα με τη μεγαλύτερη μνήμη. Ο Σύλλογος των... έλιγεσπινων. Μιά μικροσκοπική βιβλιόθηκη με 1.500 τόμους. Η πιο πολυτεκνη γυνάικα. Η γονιμότης της σινιόρας Γρανάτα, κ.τ.λ.

Μιά γρηά εξακομιανούχος από τη Λισαβόνα, η όποια άπέθανε έχοτάτος, άφησε διά διαθήκης την κολοσιμία περιουσία της στον... πετεινό της ! Κι' αυτό, γιαι φανταζόταν, ότι η ψυχή του πεθαμένου συζόγου της εζχε μετε στο σώμα του πετεινού. Διά της διαθήκης της μάλιστα προβέλει να χριστή ιδιωτέρα πολυτέλης κατοικία γιά τον πετεινό και παραγγέλλει στους ύπηρέτες και στις ύπηρέτριες της να περιποιήνται όσο μοροούν τον... νέο κύριο τους. Η εκκεντρική αυτή γρηά ήταν ύπερβολικά ζηλότυπη γιά τον πετεινό της κι' όταν έβλεπε να τον πλησιάζη καμιά κότα με... έρωτικές διαθέσεις, διέταζε να την πιάσουν άμέσως και να τη σφάζουν.

Οι συγγενεις της μακαρίτισσας, μόλις έμαθαν το περιεχόμενο της διαθήκης, δεν ήξεραν τι να κάνουν. Ένας όμως άτ' αυτους, έξαινότερος άτ' άλλους, έλισε το ζήτημα κατά έναν έντελως πρωτότυπο τρόπο. "Εσφαξε τον πετεινό, τον έβαλε στο φούρνο με πατάτες κι' έτσι, εκτός του γεύματος, κέρδισε και τα εξακομιάρια της ιδιότροπης συγγενούς του.

Η γυνάικα με τη μεγαλύτερη μνήμη ήταν μια Ρωσοίδα, όνοματι Ειρήνη Θεοδοροόνα, και κατογομένη από την περιφέρεια Όλνίσκου.

Η Θεοδοροόνα πέθανε έχοτάτος ος ηλικία 60 έτών. Η γυνάικα αυτή συνήθιζε να περιφέρεται στις πόλεις και στα χωριά διηγούμενη παλαιές παραδόσεις και ψάλλοντας διάφορα έθνια τραγοίδια. Λέγεται, ότι έγνώριζε απέξω περί τους 100.000 στίχους, δηλ. πέντε φορές περισσότερους άτ' όσους περχει η «Ιλιάς» και η «Όδύσσεια» του Όμηρου !...

Τελευταία ιδρυθή στο Σικάγο ένας περιεργότατος σύλλογος, του όποιου σκοπός άποκλειστικός είνε ο περιορισμός των ώρων του βιανου. Τα μέλη του ύποχροούνται να μη κοιμούνται πλέον από τέσσερες ώρες το ήμερονιάτιο. Το ίδιο πρέπει να επιβάλλουν και στα παιδιά τους. Κατά την ίδρυση του πρωτοτυπωτάτου αυτού συλλόγου, ο πρόεδρος, μεταξύ των άλλων, ελε τα έξιης :

— Άπό τον καιρό που περιόρισα σε τέσσερες ώρες τόν ύπνο μου, αισθάνομαι τόν ύπνο μου πιο γερό και πιο δραστήριο. Έξακομιάρια ύλόκληρα άνθρώπων καταστρέφουν την ύγεια τους και το μέλλον τους με ένα μακρό και άνοσηφό ύπνο. Αυτό το πράγμα όμως είνε σημείο άνηριχίας και άδυναμείας και έμεις τουλάχιστο πρέπει να τό άποφεινουμε, όσο μπορούμε.

Σε μια έκθεσι των Παρισίων, τόρα τελευταία, έξετέθη μια βιβλιόθηκη ύψους μισού μέτρου και πλάτους 30 εξακομιόμετρον, η όποια περιλαμβάνει περί τους... 1.500 τόμους ! Τα βιβλία αυτά εζχαν μαζευτεί άπό παντού, ιδίως δε άπό την Όλλανδία, όπου από δυο αιώνων συνθηζονται πολύ η τέτοιου είδους μικροσκοπικές εκδόσεις. Το μικρότερο άτ' όλα τα βιβλία έχει μέγεθος κοινού γραμματισμού και πάχος μόλις 8 χιλιοστομέτρων. Άποτελείται από 160 σελίδες έν ύλω, μασβ με τόν πίνακα τών περιεχομένων και τα γράμματά του είνε τόσο καθαρά, ώστε μοροούν να διαβαστούν με γυμνό όφθαλμό.

Η πιο πολυτεκνη γυνάικα της Ιταλίας όνομάζεται Μαγδαληνή Γρανάτα, και σό διάστημα των 38 έτών που σινέησε με τόν άντρα της, έγέννησε έν ύλω 62 παιδιά, εκ τών όποιων τα 59 άρσενικά και μόνο τα 3 θηλυκά. Η πολυτεκνη αυτή Ιταλίδα έντεκα φορές κατά σφαιράν έφερε στον κόσμο τριδιμα και τρεις φορές κατ' επανάληφην έγέννησε τετραδιμα. Έννοείται, ότι αν και από τα 62 παιδιά της σήμερα ζουν μονάχα 18, η Γρανάτα παίρνει άρκετά καλή σύνταξη από την Κυβέρνησι της χώρας της.

ΔΗΜΩΘΗ

Ο ΨΥΛΛΟΣ

Ο Ψύλλος έγχορημιστηκε από το πα... (καθύο κι' η μάνα του του φονάε : «Ποι πάς, καρδακούνη ;» — Πάω να κόψω μάμαρο, να χρισω (μνοαστήρι) να βάλω την άγάθη μου να μιν την τρών... οι ψύλλοι !

